

Jeremia 42

1 Toen naderden alle bevelhebbers van de legers, Johanan, de zoon van Kareah, Jezanja, de zoon van Hosaja, en heel het volk, van klein tot groot,

2 en zij zeiden tegen de profeet Jeremia: Laat onze smeekbede toch voor uw aangezicht terechtkomen en bid voor ons tot de HEERE, uw God, voor heel dit overblijfsel, want wij zijn uit velen met weinigen overgebleven, zoals u met eigen ogen aan ons ziet.

3 Moge de HEERE, uw God, ons de weg bekendmaken die wij moeten gaan en de zaak die wij moeten doen.

4 Toen zei de profeet Jeremia tegen hen: Ik heb geluisterd. Zie, overeenkomstig uw woorden ga ik bidden tot de HEERE, uw God. En het zal gebeuren dat ik elk woord dat de HEERE u zal antwoorden, u bekend zal maken. Geen woord zal ik u onthouden.

5 Toen zeiden zij tegen Jeremia: Moge de HEERE tussen ons als een waarachtig en betrouwbaar Getuige zijn. Voorwaar, wij zullen zo doen overeenkomstig elk woord waarmee de HEERE, uw God, u tot ons zendt.

6 Hetzij goed, hetzij kwaad, wij zullen luisteren naar de stem van de HEERE, onze God, tot Wie wij u zenden, zodat het ons goed zal gaan wanneer wij luisteren naar de stem van de HEERE, onze God.

7 Het gebeurde na verloop van tien dagen dat het woord van de HEERE tot Jeremia kwam.

8 Toen riep hij Johanan, de zoon van Kareah, en alle bevelhebbers van de legers die bij hem waren, en heel het volk, van klein tot groot, bijeen.

9 Hij zei tegen hen: Zo zegt de HEERE, de God van Israël, tot Wie u mij hebt gezonden om uw smeekbede voor Zijn aangezicht uit te storten:

10 Als u in dit land blijft wonen, zal Ik u bouwen en niet afbreken, en u planten en niet wegrukken, want Ik heb berouw over het onheil dat Ik u heb aangedaan.

11 Wees niet bevreesd voor de koning van Babel, voor wie u nu bevreesd bent. Wees niet bevreesd voor hem, spreekt de HEERE, want Ik zal met u zijn om u te verlossen en u te redden uit zijn hand.

12 Ik zal u barmhartigheid bewijzen, zodat hij u barmhartig zal zijn en u naar uw land terug zal brengen.

13 Maar als u zegt: Wij blijven niet in dit land, en daarmee niet luistert naar de stem van de HEERE, uw God,

14 door te zeggen: Nee, maar wij zullen het land Egypte binnengaan, waar wij geen oorlog zullen zien, niet het geluid van de bazuin zullen horen, niet zullen hongeren naar brood, dáár willen wij wonen –

15 nu dan, in dat geval, hoor het woord van de HEERE, overblijfsel van Juda! Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Als u metterdaad uw zinnen erop zet om Egypte binnen te gaan en u het binnengaat om daar als vreemdeling te verblijven,

16 dan zal het gebeuren dat het zwaard waarvoor u bevreesd bent, u daar in het land Egypte zal inhalen, en de honger waarvoor u bezorgd bent, u daar in Egypte zal achtervolgen, zodat u dáár zult sterven.

17 Zo zullen al de mannen zijn die hun zinnen erop zetten om Egypte binnen te gaan om daar als vreemdeling te verblijven. Zij zullen sterven door het zwaard, door de honger en door de pest. Er zal van hen niemand zijn die ontvlucht of ontkomt aan het onheil dat Ik over hen zal brengen.

18 Want zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Zoals Mijn toorn en Mijn grimmigheid is uitgestort over de inwoners van Jeruzalem, zo zal Mijn grimmigheid over u worden uitgegoten, als u in Egypte gekomen zult zijn. U zult zijn tot een vervloeking en tot een verschrikking, tot een vloek en tot smaad. U zult deze plaats niet meer terugzien.

19 De HEERE heeft tot u gesproken, overblijfsel van Juda. Ga Egypte niet binnen! U moet goed weten dat ik u heden gewaarschuwd heb.

20 Ja, u hebt uzelf misleid. Ú immers hebt mij tot de HEERE, uw God, gezonden om te zeggen: Bid voor ons tot de HEERE, onze God. En overeenkomstig alles wat de HEERE, onze God, zal zeggen, maak dat zo ons bekend, en wij zullen het doen.

21 Nu heb ik het u heden bekendgemaakt, maar u hebt niet willen luisteren naar de stem van de HEERE, uw God, namelijk naar alles waarmee Hij mij tot u heeft gezonden.

22 Nu dan, u moet goed weten dat u sterven zult door het zwaard, door de honger en door de pest, in de plaats waarheen u geneigd was te gaan om daar als vreemdeling te verblijven.

Jeremia ontvangt het verzoek om de HEERE te raadplegen.

Johanen lijkt de gedoodverfde leider van de mensen die overgebleven zijn uit Mizpa. We kennen hem uit de groep militairen – officieren en hun manschappen – toen ze voor het eerst bij Gedalia in Mizpa kwamen. In die tijd had Ismaël trouwens de leiding van de groep. Die werd indertijd namelijk als eerste genoemd. Ismaël is weg. Die heeft deze narigheid op zijn geweten. De eerstvolgende in rang is deze Johanen. Jeremia 40:8 *kwamen zij naar Gedalia in Mizpa toe, namelijk Ismaël, de zoon van Nethanja, Johanen en Jonathan, de zonen van Kareah, Seraja, de zoon van Tanhumeth, en de zonen van Efai uit Netofa, en Jezanja, de zoon van iemand uit Maächa, zij en hun mannen.* Zoals gezegd, Ismaël is weg, maar deze Johanen lijkt nog niet de echte leider al wordt hij wel als eerste genoemd. Jeremia 42:1 *Toen naderden alle bevelhebbers van de legers, Johanen, de zoon van Kareah, Jezanja, de zoon van Hosaja, en heel het volk, van klein tot groot.* De militairen nemen als bevrijders en beschermers van de groep vluchtelingen wel het voortouw. Ze komen met het verzoek bij Jeremia of hij voor hen tot God wil bidden. Als Jeremia aan dit verzoek gevolg geeft en de HEERE Zijn profeet na tien dagen antwoord geeft, roept Jeremia de groep weer bij elkaar. Hij spreekt daarbij deze Johanen in de eerste plaats aan. Jeremia behandelt hem dus als de leider van de groep. Jeremia 42:7,8 *Het gebeurde na verloop van tien dagen dat het woord van de HEERE tot Jeremia kwam. Toen riep hij Johanen, de zoon van Kareah, en alle bevelhebbers van de legers die bij hem waren, en heel het volk, van klein tot groot, bijeen.* Het is van belang dit punt naar voren te brengen omdat het antwoord op de vraag: ‘Wie heeft er de leiding?’ essentieel is bij het besluitvormingsproces. Als er geen duidelijke leider is kan het heel lastig worden. Deze Johanen is overigens een redelijk ideale militaire leider. Hij erkent het gezag van wie boven hem staat. Hij voelt zich voor de veiligheid van zijn volksgenoten zeer verantwoordelijk. Dat bleek ook wel toen deze groep zich meldde bij Gedalia. Nog sterker kwam dit uit de verf toen Johanen Gedalia waarschuwde voor Ismaël en hij hem zelfs wel uit de weg wilde ruimen, omdat hij overtuigd was van het gevaar wat deze man voor de vrede en veiligheid opleverde. Hij is erg geschikt als militaire leider omdat hij wel met ideeën komt, maar tegelijkertijd de leiding aanvaardt van de mensen die boven hem staan, in dit geval Gedalia.

Johanen, de zoon van Kareah

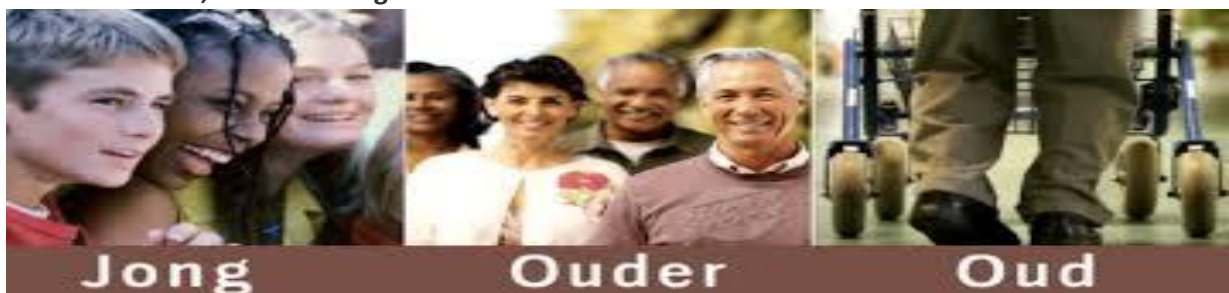
Wie heeft de leiding?

Het kan heel goed zijn dat wat Johanen namens de groep uitspreekt in de richting van Jeremia – over het volgen van Gods antwoord – door hem persoonlijk heel erg gemeend is. Maar zoals gezegd, hij is niet alleen. Hij heeft te maken met een groep militairen waarin de eensgezindheid ook op het punt van gehoorzaamheid aan God en de mensen die boven hen gesteld zijn, misschien wel veel minder groot is.

Wie heeft de leiding?

Dat er meer dan eens sprake is van een spanningsveld tussen de leider en de directe omgeving van mensen die mee-verantwoordelijk zijn, zie je ook in de RKK. Ik doel op de verhouding van de paus en de bisschoppen. De paus is de leider van de kerk. Deze paus wil een boodschap van barmhartigheid uitstralen naar de wereld, maar hij weet niet precies hoever hij daarin kan gaan. Gedoeld wordt op barmhartigheid jegens mensen die gescheiden en opnieuw getrouwd zijn en bijvoorbeeld ook mensen met een homoseksuele relatie. Om die reden heeft de paus een bisschoppenconferentie bijeengeroepen die zich heeft uitgesproken over het gezin. Het leek een heel handige zet. Wanneer de meerderheid van de bisschoppen voor een versoepeling van de RKK kerkrecht zou zijn, zou de paus een grotere ruimte voor zijn barmhartigheid krijgen. Barmhartigheid en recht hangen nogal samen namelijk. Nu wil echter het geval dat de conservatieve bisschoppen een kleine meerderheid vormen en dus is er in het document over gezin nauwelijks sprake van versoepeling. De enige merkbare verandering is dat mensen die voor de tweede keer getrouwd zijn en actief als gelovige willen deelnemen aan de mis, dit kunnen bespreken en een persoonlijk oordeel ontvangen van de pastoor of de bisschop. Opmerkelijk in dit geheel is dat de paus de bisschoppenconferentie daarna op de vingers getikt heeft. De conferentie zou te strikt, te behoudend zijn. Hier zie je de opmerkelijke beweging van geestelijke macht in dit geval in de RKK: de beweging van de paus naar de bisschoppen en terug. Gelukkig is de paus niet in zijn opzet geslaagd. De vraag is alleen of de conservatieve uitkomst van deze conferentie en de kritische reactie van de paus en de druk die er op de kerk staat om pastoraler – dwz ruimer – te worden in zijn opvattingen, geen voorzet geeft voor een volgende exercitie. In protestantse kring spelen vergelijkbare zaken. Men toont een barmhartigheid door het bijstellen van normen en waarden. In die zin verschuiven de zaken die we vroeger afwezen en nu wel goed vinden. Dit is feitelijk een noviteit. In de Bijbel kom je dit niet tegen. Barmhartigheid in de Bijbel betekent dat iemand die zondigt vergeving kan ontvangen wanneer hij of zij berouw toont en zijn leven wil veranderen. De Heere Jezus ziet zoiets als echtbreuk niet door de vingers, maar zegt: 'En zondig nu niet weer!'

En heel het volk, van klein tot groot

De legeroversten oefenen druk uit op Jeremia om met iets goeds te komen.

De militairen komen met een verzoek bij Jeremia of hij zijn God wil raadplegen. Het 'uw God' en 'onze God' maakt tussen de regels door duidelijk dat deze mensen allemaal dezelfde God aanbidden en dienen. Dat neemt echter niet weg dat er – voelbaar – onderling vrij grote verschillen van inzicht bestaan. Het antwoord op de vraag: 'Waar moeten we heen?' en 'Wat moeten we doen?' wordt door Jeremia heel anders beantwoord dan door de legeroversten. Dat was al duidelijk voordat men zelfs maar aan een bijzondere raadpleging van de HEERE dacht. Wij weten – en Jeremia moet zich dat ook gerealiseerd hebben – dat de leiders van plan waren met de groep vluchtelingen uit Mizpa naar Egypte te gaan. Dit lezen we niet alleen met zoveel woorden in het vorige hoofdstuk, maar het blijkt alleen al duidelijk uit de route die men kiest naar het Zuiden. Hun bedoeling staat met zoveel

woorden in de Bijbel. Jeremia 41:17 *Zij gingen op weg en verbleven in Geruth Chimham, dat bij Bethlehem ligt, om verder te trekken om in Egypte te komen.* De legerleiding wil dus naar Egypte, en dat terwijl Jeremia nog nooit een positief woord over Egypte namens de HEERE gesproken heeft. Integendeel, God heeft de mensen die vóór die tijd naar Egypte wilden vluchten, daarvan koste wat het kost willen weerhouden. Jeremia 24:8 *Zij willen duidelijk met de hele groep naar Egypte en Jeremia vindt dat persoonlijk bij voorbaat een slecht idee.* Zo is ongeveer de stand van zaken op het moment van het verzoek om voorbede. Je voelt ook wel een gereserveerde houding van Jeremia in de Statenvertaling die normaal vrij direct vertaalt wat er staat. Jeremia 42:4 *Toen zei de profeet Jeremia tegen hen: Ik heb geluisterd.* Het klinkt een beetje als: *'Ik hoor wat u zegt.'* Een beetje afstandelijk. Maar er is hoop. Het is mogelijk dat hier iets goeds uit voortkomt, want ondanks het feit dat de officieren redelijk goed weten wat zij willen, komen ze toch met een verzoek om een reisadvies van Gods kant. Terwijl Jeremia bij voorbaat weet wat het antwoord is, praat hij niet voor zijn beurt maar legt het verzoek echt voor aan de HEERE. Aan alle voorwaarden is voldaan. Men heeft niet de bedoeling druk op de profeet uit te oefenen. Toch kunnen we ons niet helemaal aan de indruk onttrekken dat men de profeet alvast in een bepaalde richting wil laten denken. Ten eerste komen de militairen niet alleen. Nee, ze hebben alle Judeeërs bij zich jong en oud, dus ook de prinsessen. De hele groep is tegelijkertijd het punt van zorg dat men onder de aandacht van Jeremia wil brengen. De groep mag dan uit een aardig aantal personen bestaan, dit is wel het overblijfsel van Juda. Hoe talrijk was Juda niet. Moet u eens zien wat er u nog van over is? Ook buigt men zich niet alleen diep voor de HEERE maar ook voor de profeet als men zegt *'Laat onze smeekbede toch voor uw aangezicht terechtkomen.'* Jeremia zal zich zelf ook wel realiseren dat de situatie redelijk penibel is, maar dit onderstreept de nood. Jeremia 42:1,2 *Toen naderden alle bevelhebbers van de legers, Johanan, de zoon van Kareah, Jezanja, de zoon van Hosaja, en heel het volk, van klein tot groot, en zij zeiden tegen de profeet Jeremia: Laat onze smeekbede toch voor uw aangezicht terechtkomen en bid voor ons tot de HEERE, uw God, voor heel dit overblijfsel, want wij zijn uit velen met weinigen overgebleven, zoals u met eigen ogen aan ons ziet.* Die Jezanja kwamen we eerder tegen – als zijnde een van de officieren die de dienst uitmaakten – maar toen was nog niet bekend wiens zoon hij was. Hij werd toen gerelateerd aan zijn geboorteplaats Maächa. Jeremia 40:8 *De zoon van iemand uit Maächa.* Ditmaal staat de naam van zijn vader erbij: Jezanja, de zoon van Hosaja. Baruch, die ook in deze groep verbleef zal het wel nagevraagd hebben. Deze Jezanja is belangrijker geworden.

En bid voor ons tot de HEERE, uw God, voor heel dit overblijfsel.

Men heeft de intentie om te doen wat God zegt.

Men doet er heel goed aan om de HEERE te raadplegen. Mogelijk wijst dit ook op onderlinge tegenstellingen. De een vond dat ze naar Egypte moesten gaan, terwijl de ander het verstandiger

vond in het land te blijven en zich te verantwoorden bij Nebukadrezar. Ze hadden immers geen kwaad gedaan? In zo'n geval kan de stem van de HEERE de doorslag geven. Ook kan het zijn dat men achteraf betreunde dat Gedalia geen gebruik had gemaakt van de diensten van de profeet Jeremia terwijl die toch ook in Mizpa verbleef. Zeker toen ook daar verschil van inzicht groeide over de veiligheid van de gouverneur, maar dat was achteraf kaarten. Jeremia 42:3,4 *Moge de HEERE, uw God, ons de weg bekendmaken die wij moeten gaan en de zaak die wij moeten doen. Toen zei de profeet Jeremia tegen hen: Ik heb geluisterd. Zie, overeenkomstig uw woorden ga ik bidden tot de HEERE, uw God.* Jeremia is voor de duvel niet bang. Hij zegt: 'Goed, ik ga de HEERE raadplegen, maar – zoals u weet – ik ben gewend om eerlijk door te geven wat de HEERE als antwoord geeft. Ik voeg er niets aan toe. Ik doe er ook niet aan af. Jeremia 42:4 *En het zal gebeuren dat ik elk woord dat de HEERE u zal antwoorden, u bekend zal maken. Geen woord zal ik u onthouden.* Het ziet er hoe dan ook naar uit dat de groep medevluchtters uit Mizpa echt openstaan voor de HEERE de God van Israël. Dat mag blijken uit het feit dat met zoveel woorden de profeet gevraagd wordt tot God te bidden om advies. Maar het wordt nog eens versterkt door de intentie dat men zich bij de uitkomst neer zal leggen of die nu goed uitkomt of niet. Jeremia 42:5,6 *Toen zeiden zij tegen Jeremia: Moge de HEERE tussen ons als een waarachtig en betrouwbaar Getuige zijn. Voorwaar, wij zullen zo doen overeenkomstig elk woord waarmee de HEERE, uw God, u tot ons zendt. Hetzij goed, hetzij kwaad, wij zullen luisteren naar de stem van de HEERE, onze God, tot Wie wij u zenden, zodat het ons goed zal gaan wanneer wij luisteren naar de stem van de HEERE, onze God.* Dit komt wel heel sterk overeen met de manier waarop een profeet als Jeremia tegen het leven en het geloof aankijkt. Ze slaan de spijker op de kop. Die Johanan kon wel een leerling zijn bij Jeremia uit de klas. Trouwens niet alleen Jeremia stond deze zienswijze voor, maar die treffen we ook al aan in een boek als Deuteronomium 6:3 *Luister dan, Israël, en neem ze nauwlettend in acht! Dan zal het u goed gaan en zult u zeer talrijk worden – zoals de HEERE, de God van uw vaders, tot u gesproken heeft – in het land dat overvloed van melk en honing.* Wat gezegd werd namens de groep moet Jeremia als muziek in de oren geklonken hebben, ware het niet dat hij al wat langer meeloopt en zijn pappenheimers zo langzamerhand wel een beetje kent. Toch lijkt het meer dan een uit het hoofd geleerd lesje. Men schijnt dit heel serieus te menen.

Toen zeiden zij tegen Jeremia: Moge de HEERE tussen ons als een waarachtig en betrouwbaar Getuige zijn.

Kiest men voor gehoorzaamheid en/of de zegen?

Maar er is een probleem en dat is? Het is een probleem wat niet alleen de gelovigen van die tijd, maar ook de gelovigen van nu parten speelt. Het is het probleem van de kip en het ei. Wanneer wij God gehoorzamen zullen wij gezegend worden. Bij zegen denken we terecht aan allerlei zaken die we graag zouden willen: winst met ons bedrijf, mooi weer als we op vakantie gaan. Een diploma. Die baan. Een goed en gezegend huwelijk. Het probleem is dat wie kiest voor gehoorzaamheid aan God helemaal afhankelijk is van de dingen die God schenkt. Wij hebben er een handje van dit proces om

te keren. We kiezen eerst voor de baan en de bedrijfswinst en daarna – zo nemen we ons voor – zullen we God gehoorzamen. Ook al komen we niet helemaal eerlijk aan de bedrijfswinst of nemen we niet de regels in acht voor een goed en gezegend huwelijk; daarna zullen we ons leven beteren. Dat probleem speelt daar ook en dan nog een graadje of twee drie sterker dan bij ons, want men is in nood. Men weet niet wat er morgen of overmorgen gaat gebeuren. Het kan zomaar gebeuren dat een groep Chaldeese militairen de groep overvalt en dwingt om naar Babel te gaan of erger. Men is vogelvrij. Men is zijn leven niet zeker. Natuurlijk weet men wel wat zegen is, maar men heeft zelf ook wel een idee wat men wel of niet wil. ‘Blijven in het land’ staat voor deze mensen als blijven in een gebied met de voortdurende dreiging van oorlog. Voortdurend de hoorn horen schallen. Voortdurend bedreigd worden door hongers. Dat blijkt later. Jeremia heeft zijn oor te luisteren gelegd. Hij weet heel goed wat er onder de mensen leeft. In de opmerkingen van Jeremia komt dit allemaal voorbij. Jeremia 42:14 *Maar als u zegt: Wij blijven niet in dit land, en daarmee niet luistert naar de stem van de HEERE, uw God, door te zeggen: Nee, maar wij zullen het land Egypte binnengaan, waar wij geen oorlog zullen zien, niet het geluid van de bazuin zullen horen, niet zullen hongeren naar brood, dáár willen wij wonen.* Waar gaan die mensen voor kiezen? Kiezen ze voor gehoorzaamheid aan God ook als daaruit komt dat ze niet naar Egypte kunnen? Durven ze te hopen op de HEERE? Durven ze zichzelf afhankelijk te maken van Zijn zorg? Zonder respectloos te willen zijn zullen ze wijzen op de afgelopen jaren. Het waren jaren van oorlog en hongers, van dreiging en dood. Twee jaar is Jeruzalem belegerd geweest. Zoiets is geen pretje om mee te maken. En dan is dat achter de rug. De ballingen zijn naar Babel. Zij behoorden bij de mensen die achterbleven in het land. Ze hadden iets wat leek op opbouw en herstel, maar het werd wreed verstoord door de moord op Gedalia. Daarmee hadden ze zich de boosheid van Nebukadrezar op de hals gehaald. Wat achter hen lag was oorlog, bloedvergieten, hongers. Ze willen dat niet nog eens meemaken. Ze hadden persoonlijk totaal geen positieve verwachtingen van teruggaan en blijven in het land. Gisteren was God er toch ook. Was het hen goed gegaan? Goed, men had God niet geraadpleegd, zoals zij nu wel deden, maar dan nog. Moest dit nou zo aflopen? Die Gedalia was te goed van vertrouwen, maar toch geen verkeerde man. Lastig. Lastig. Waar kies je voor. Gehoorzaamheid en vertrouwen op God. Dan mag je echt wel een groot vertrouwen hebben. Of pak je de zegen die voorhanden is? In hun geval: De veiligheid en het voedsel en een bestaan in Egypte? Dat is het spannende van gehoorzaamheid en zegen. Pak je de zegen – de resultaten die je wilt – of neem je de gehoorzaamheid? Een spreekwoord is: Je weet wat je hebt en je weet niet wat je krijgt. Dit spreekwoord is op de hand van ongeloof en ongehoorzaamheid. Pak wat je gunstig voorkomt. Een ander geeft je het niet. Maar God zegt iets anders. De HEERE zegt: ‘Vertrouw op Mij. Doe wat Ik zeg, en het zal je goed gaan.’

De profeet Jeremia staat tussen God en de mensen in.

God adviseert de groep om in het land te blijven en verbindt er Zijn zegen aan.

Jeremia gaat de HEERE raadplegen. Hij legt de vraag van de groep aan God voor. Het duurt tien dagen voordat hij antwoord krijgt van God. Jeremia 42:7 *Het gebeurde na verloop van tien dagen dat het woord van de HEERE tot Jeremia kwam.* Tien dagen is een lange tijd. Ezechiël moest een keer zeven dagen wachten. Ezechiël 3:16 Opmerkelijk *tien* en *zeven* zijn het getal van de volheid. Wat wil

de HEERE hiermee zeggen? De tijd is vaak een lastig element. Zeker als het een zware tijd is. Zo weten we dat de – persweëën van – de eindtijd oorspronkelijk zeven jaar zouden duren, maar door de HEERE gehalveerd worden. In een tijd van beproeving voelen dagen als weken. Dat zal in de tijd van Jeremia niet anders geweest zijn, zowel voor Jeremia als voor de groep die via hem de HEERE laat raadplegen. Elke dag kwam de reactie van de koning van Babel dichterbij. Het bericht van de moord op Gedalia – waarbij ook Chaldeese militairen omkwamen – zal de koning spoedig bereikt hebben en zijn reactie kan niet uitblijven. Hij zal op zoek gaan naar de daders. ‘Wie vlucht die bekent’, zou je kunnen denken. Men werd met de dag meer zenuwachtig en keek met een gevoel van angst in de richting van het noorden. Kwam daar een groep Chaldeese militairen aan? Dan is tien dagen lang. Ook voor Jeremia betekende wachten op God de verzoeking wellicht om te vertellen wat hij zelf dacht. Maar beide partijen houden zich goed. De tien dagen vormen aan de ene kant een vraag, maar zijn aan de andere kant ook een antwoord op de vraag of Jeremia dit soort antwoorden mogelijk zelf verzon? In dat geval had hij direct of in ieder geval veel sneller gereageerd. Hij moest echt wachten op het moment dat het de HEERE behaagde te antwoorden. Voor iedereen is dit een onderstreping van de vraag of de aanwijzing werkelijk van God komt of niet? Na tien dagen is het antwoord er en als het antwoord er is laat de profeet Jeremia geen uur voorbijgaan. Hij nodigt de hele groep die hem dit verzoek gedaan had uit om het antwoord van de HEERE aan te horen. Jeremia 42:7,8 *Het gebeurde na verloop van tien dagen dat het woord van de HEERE tot Jeremia kwam. Toen riep hij Johanan, de zoon van Kareah, en alle bevelhebbers van de legers die bij hem waren, en heel het volk, van klein tot groot, bijeen. Johanan de zoon van Kareach wordt als enige met naam en toenaam genoemd. Jeremia beschouwt hem blijkbaar als de spreekbuis van de groep, de man die de leiding heeft.*

Het gebeurde na verloop van tien dagen dat het woord van de HEERE tot Jeremia kwam.

Jeremia heeft een goed bericht voor de groep.

Jeremia heeft een goed bericht voor de groep. Als ze blijven in het land zal God hen opbouwen en niet afbreken, planten en niet uitrukken. We zijn met dit antwoord van God echt aangeland aan de beloftekant van de ballingschap. Deze belofte – die van *planten en niet uitrukken, opbouwen en niet afbreken* – heeft de HEERE via Zijn profeet meermalen laten horen. Jeremia 1:10, 24:6, 31:28 God betuigt zelfs spijt te hebben van het onheil waarmee Hij Zijn volk heeft getroffen. Daarmee wil de HEERE overigens niet zeggen dat Hij het anders zou doen als Hij nog eens voor de keus zou staan. De HEERE communiceert wat het onheil van Zijn volk met Hem Zelf gedaan heeft. Soms lijdt een moeder of vader nog meer onder de straf van een kind, dan het kind zelf. Hoe dan ook. In ieder geval is er een omslag in de houding van de HEERE naar Zijn volk toe. De tijd van afbreken en uitrukken is voorbij. Nu is het de tijd van opbouw en planten. Het is opmerkelijk om hier de cultuur en de natuur terug te zien; de boerderij en het boerenbedrijf, het dorp en de voorzieningen. Jeremia 42:9,10 *Hij zei tegen hen: Zo zegt de HEERE, de God van Israël, tot Wie u mij hebt gezonden om uw smeekbede voor Zijn aangezicht uit te storten: Als u in dit land blijft wonen, zal Ik u bouwen en niet afbreken, en u planten en niet wegrukken, want Ik heb berouw over het onheil dat Ik u heb aangedaan.* De HEERE spreekt overigens duidelijk in termen van als/dan. Ze moeten wel in het land blijven willen ze delen in Gods beloften en niet – zoals ze zich hadden voorgenomen – naar Egypte uitwijken. God neemt de

wind uit de zijlen van een reactie die Hij kan vermoeden nl. 'Ja maar en de koning van Babel dan? Zal die niet komen en ons straffen en wat er overblijft wegvoeren?' Nee, zegt de HEERE daar hoeven jullie niet bang voor te zijn. Het hart van de koning is in Gods hand. God kan hem beïnvloeden, positief en negatief. Ditmaal zal de HEERE hem een zekere mildheid geven ten aanzien van de overlevers in Juda. Jeremia 42:11,12 *Wees niet bevreesd voor de koning van Babel, voor wie u nu bevreesd bent. Wees niet bevreesd voor hem, spreekt de HEERE, want Ik zal met u zijn om u te verlossen en u te redden uit zijn hand. Ik zal u barmhartigheid bewijzen, zodat hij u barmhartig zal zijn en u naar uw land terug zal brengen.* Iemand zou kunnen denken dat de HEERE er vanuit gaat dat de koning van Babel de groep in ballingschap zal voeren en dat ze op deze wijze – langs de weg van de ballingschap – uiteindelijk in hun nageslacht zullen delen in deze beloften van God. Maar dit lijkt niet de bedoeling van de HEERE als Hij zegt dat de koning van Babel 'u naar uw akkers terug zal brengen.' De HEERE wil – onder ons gezegd – dat de groep terugkeert naar Mizpa en daar verantwoording aflegt tegenover een delegatie van de koning van Babel. Ze hebben volstrekt geen schuld aan het geweld en de doden in Mizpa. De dader zit in Ammon. In Mizpa kunnen ze afwachten hoe het verder zal gaan. Dat zal Nebukadrezar wel bepalen, maar volgens de HEERE zal hij hen goedgezinnd zijn.

Als u in dit land blijft wonen, zal Ik u bouwen en niet afbreken, en u planten en niet wegrukken.

Op het verder reizen naar Egypte ligt een zware doem.

In het positieve antwoord van de HEERE zit het negatieve besloten. Het is inderdaad een als/dan uitspraak. Duidelijk is dat als de groep niet in het land blijft God hen niet zal planten en opbouwen, maar in plaats daarvan uitrukken en afbreken. Maar het zou kunnen zijn dat die boodschap onvoldoende uit de verf kwam. Om die reden heeft de HEERE er aan toegevoegd wat er gebeurt mocht men onverhoopt toch besluiten naar Egypte uit te wijken. Jeremia 42:13-16 *Maar als u zegt: Wij blijven niet in dit land, en daarmee niet luistert naar de stem van de HEERE, uw God, door te zeggen: Nee, maar wij zullen het land Egypte binnengaan, waar wij geen oorlog zullen zien, niet het geluid van de bazuin zullen horen, niet zullen hongeren naar brood, dáár willen wij wonen – nu dan, in dat geval, hoor het woord van de HEERE, overblijfsel van Juda! Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Als u metterdaad uw zinnen erop zet om Egypte binnen te gaan en u het binnengaat om daar als vreemdeling te verblijven, dan zal het gebeuren dat het zwaard waarvoor u bevreesd bent, u daar in het land Egypte zal inhalen, en de honger waarvoor u bezorgd bent, u daar in Egypte zal achtervolgen, zodat u dáár zult sterven.* De reactie van de HEERE en Jeremia roept de vraag op of er ook een soort van discussie is geweest tussen Jeremia en de groep. Jeremia blijkt in ieder geval buitengewoon goed op de hoogte van wat er onder de mensen leeft. Ze zijn de oorlog en de dreiging van geweld en de honger meer dan beu. Ze willen dit eigenlijk niet meer. Met hun mond vragen ze advies, maar in het hart hebben ze inmiddels al besloten verder te trekken naar Egypte. Want zoals gezegd, ze zijn het beu, die voortdurende strijd en die voortdurende dreiging van te kort aan eten en drinken. Jeremia somt op wat hij zoal gehoord heeft aan reacties: 'Wij gaan toch naar Egypte, waar wij geen oorlog zullen meemaken, geen hoornsignalen zullen horen, geen honger zullen lijden, daar gaan wij wonen.' Er kan een discussie hebben plaatsgevonden, maar het kan ook zomaar dat de profeet op de gezichten en uit de houding van de mensen wel kon opmaken dat ze niet van

het antwoord van de HEERE gediend zijn. Er klonk zeker geen applaus. Sommige mensen liepen weg alsof ze direct hun spullen wilden pakken en verder naar het zuiden wilden trekken. Anderen bleven staan, maar hun gezicht stond op onweer. De non-verbale communicatie deed zijn vernietigende werk in die zin dat de reactie van de profeet en de toenemende climax aan boosheid die je erin proeft van de kant van de HEERE, samengaat met een toenemend besef dat deze groep niet ging doen wat God adviseerde. Niet alleen zouden ze de dingen die ze wilden ontwijken – de honger en het geweld – juist tegen het lijf lopen in Egypte, maar de volle hevigheid van het vonnis dat over Jeruzalem was gegaan, zal ook de Egypte-gangers treffen. Hun gezichten staan misschien op onweer, maar dan heb je het Gelaat van God nog niet gezien. Jeremia 42:17,18 *Zo zullen al de mannen zijn die hun zinnen erop zetten om Egypte binnen te gaan om daar als vreemdeling te verblijven. Zij zullen sterven door het zwaard, door de honger en door de pest. Er zal van hen niemand zijn die ontvlucht of ontkomt aan het onheil dat Ik over hen zal brengen. Want zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Zoals Mijn toorn en Mijn grimmigheid is uitgestort over de inwoners van Jeruzalem, zo zal Mijn grimmigheid over u worden uitgegoten, als u in Egypte gekomen zult zijn. U zult zijn tot een vervloeking en tot een verschrikking, tot een vloek en tot smaad. U zult deze plaats niet meer terugzien.* In plaats van ‘planten en opbouwen’ in een periode na het vonnis over het ongehoorzame volk, wordt de tijd als het ware een stukje teruggezet en blijft het oordeel van God nog even in volle hevigheid zijn ongezeglijke volk treffen. ‘Het zwaard en de honger en de pest’ zijn weer terug van weggeweest. En hoe?!

Zij zullen sterven door het zwaard, door de honger en door de pest.

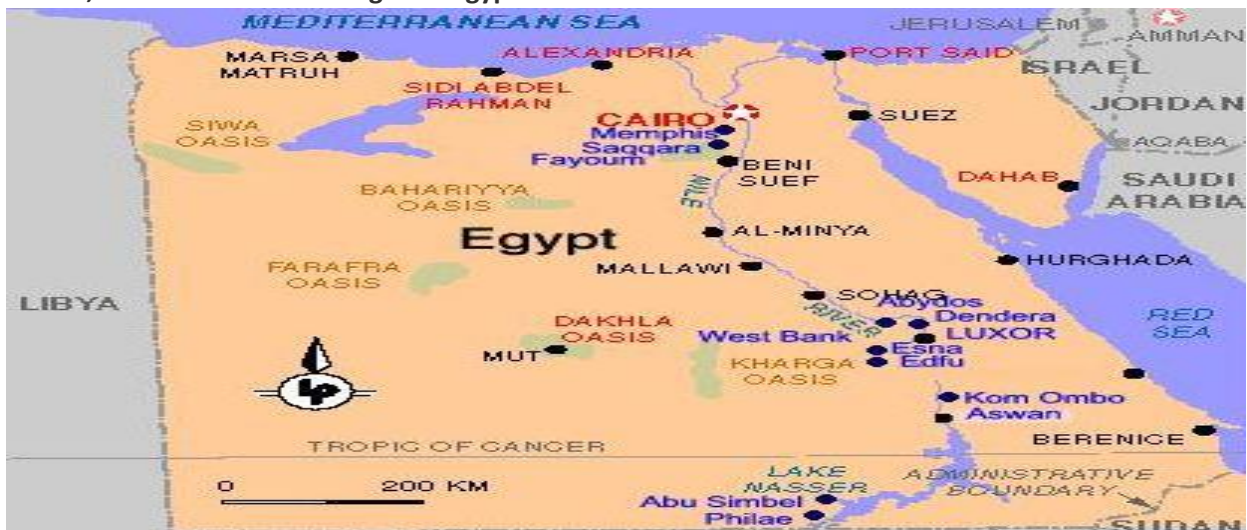

De HEERE wil niet dat Zijn volk teruggaat naar Egypte.

U vraagt zich wellicht af wat de HEERE tegen Egypte heeft? In ieder geval twee zaken. God heeft Zijn volk uit Egypte bevrijd. De HEERE wil niet dat Zijn volk terugkeert naar Egypte. In Deuteronomium 17:16 wil de HEERE de weg terug definitief afsnijden. Er wordt in dat Bijbelgedeelte gesproken over een mogelijke toekomstige wens om als volk een eigen koning te hebben. Dat is op zich niet verkeerd, maar hij mag niet uit een ander land komen. Verder zijn er voor de koning drie restricties: die koning moet niet te veel vrouwen hebben en ook niet te veel goud en zilver opstapelen en – dan komt het; hij moet ook geen paarden willen hebben, want daarvoor zou hij zijn mensen naar Egypte moeten sturen het land van de paardenfokkerijen in die tijd. In dit verband komt plotseling naar voren dat de HEERE niet wil dat Zijn volk ooit nog naar Egypte terugkeert. Deuteronomium 17:16 *Maar hij mag voor zichzelf niet veel paarden aanschaffen en het volk niet laten terugkeren naar Egypte om veel paarden aan te schaffen, omdat de HEERE tegen u gezegd heeft: U mag nooit meer langs deze weg terugkeren.* Reeds eerder maakte de HEERE via Jeremia bekend dat Hij weinig op had met de mensen die uit Jeruzalem naar Egypte waren gevlucht. Het is in het visioen met de bedorven vijgen, dat de mensen die naar Egypte gevlucht zijn in een adem worden genoemd met de andere bedorven vijgen: de inwoners van Jeruzalem. Jeremia 24:8 De keus om naar Egypte uit te wijken, is voor de HEERE een stap terug in de tijd en een keus voor de cultuur en de goden van Egypte. Daar wil de HEERE niets mee te maken hebben. Dat geldt trouwens net zo goed voor andere landen en godsdiensten. Jeremia 2:18 *Welnu, wat hebt u met de weg naar Egypte om het water van Sichor te*

drinken? En wat hebt u met de weg naar Assyrië om het water van de rivier de Eufraat te drinken? Daar komt nog bij dat de mensen die naar Egypte vluchten niets geleerd hebben van Gods vonnis. Sterker, die mensen denken dat het misging in Jeruzalem op het moment waarop ze stopten met de verering van de godin van de hemel. Jeremia 44:15-18 *Toen antwoordden al de mannen die wisten dat hun vrouwen reukoffers brachten aan andere goden, en al de vrouwen die daar stonden, een grote menigte, en heel het volk dat in het land Egypte, in Pathros, woonde, aan Jeremia: Wat het woord betreft dat u in de Naam van de HEERE tot ons gesproken hebt – wij zullen niet naar u luisteren. Nee, wij zullen beslist alle dingen doen die uit onze mond zijn uitgegaan, door reukoffers te brengen aan de koningin van de hemel en plengoffers voor haar uit te gieten, zoals wij gedaan hebben, wij en onze vaders, onze koningen en onze vorsten, in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem. Toen werden wij met brood verzadigd, hadden wij het goed en hebben wij geen kwaad gezien. Maar van toen af dat wij ermee zijn opgehouden aan de koningin van de hemel reukoffers te brengen en plengoffers voor haar uit te gieten, hebben wij aan alles gebrek gehad en kwamen wij door het zwaard en door de honger om.* Het is duidelijk. De HEERE is er fel tegen gekant dat de rest van de Judeeërs zich naar Egypte zou begeven. Ze roepen de oordelen van God over Zich af die Hij over Jeruzalem en Juda heeft laten komen toen zij ongehoorzaam bleven en weigerden hun leven te beteren.

Welnu, wat hebt u met de weg naar Egypte om het water van Sichor te drinken?

Jeremia waarschuwt het volk ook persoonlijk: Ga niet naar Egypte.

Het is aandoenlijk maar – als je er goed over na denkt – ook aangrijpend dat Jeremia ook persoonlijk nog eens aandringt bij zijn volksgenoten om de woorden van de HEERE toch alsjeblieft serieus te nemen. Jeremia doet namelijk ook zelf nog een duit in het zakje. Jeremia 42:19 *De HEERE heeft tot u gesproken, overblijfsel van Juda. Ga Egypte niet binnen! U moet goed weten dat ik u heden gewaarschuwd heb.* Jeremia kent God als geen ander. Wat hij vooral kwalijk vindt is dat ze eerst beloven: ‘Alles wat de HEERE zegt – of het hen nu goed uitkomt of niet – te zullen doen’. En daar komt nu helemaal niets van terecht. Je kunt de HEERE niet kwader krijgen dan wanneer je ja zegt en nee doet. Je moet je als mens aan je woord houden, zeker wanneer je een belofte doet aan de Allerhoogste God. Het is een diepe belediging om de HEERE te bedriegen. Jeremia 42:20,21 *Ja, u hebt uzelf misleid. Ú immers hebt mij tot de HEERE, uw God, gezonden om te zeggen: Bid voor ons tot de HEERE, onze God. En overeenkomstig alles wat de HEERE, onze God, zal zeggen, maak dat zo ons bekend, en wij zullen het doen. Nu heb ik het u heden bekendgemaakt, maar u hebt niet willen luisteren naar de stem van de HEERE, uw God, namelijk naar alles waarmee Hij mij tot u heeft gezonden.* Jeremia voelt zich niet alleen zelf bedrogen, maar de mensen hebben God bedrogen.

Maar dit kun je ook andersom zetten. Jeremia voelt zich ook zelf ontzettend genomen. Als hij van tevoren had geweten dat men er toch niets mee zou doen, zou hij de HEERE niet lastiggevallen hebben met dit verzoek. Onder vrome voorwendzelen hebben ze de profeet overgehaald om iets te doen, waar hij achteraf heel veel spijt van heeft. Hij waarschuwt hen. Het is een grote vergissing die ze maken. Mochten ze toch naar Egypte gaan dan snijden ze zichzelf in de vingers. De oordelen van God over Jeruzalem halen ze daarmee ook over zichzelf heen: het zwaard, de pest en de honger. *Jeremia 42:22 Nu dan, u moet goed weten dat u sterven zult door het zwaard, door de honger en door de pest, in de plaats waarheen u geneigd was te gaan om daar als vreemdeling te verblijven.* Het kan heel goed zijn dat Jeremia ook aan zichzelf gedacht heeft en aan Baruch. Mogelijk zag hij de bui al hangen. Niet alleen doet deze groep niet wat de HEERE zegt maar ze zijn ook voor geen cent te vertrouwen. Ze houden de profeet en de HEERE voor de gek, waar zijn deze mensen allemaal toe in staat? De bange gedachte moet zich aan hem opgedrongen hebben dat ze niet alleen zelf als groep verder reizen naar Egypte, maar dat ze hem en Baruch ook mee zullen nemen. Als Jeremia nu ergens voor gekozen had dan was het niet Egypte. Als hij ergens naar toe wilde dan was het niet Egypte. Een paar maand geleden was hij vrij man geweest. Hij kon overal gaan en staan waar hij maar wilde. Maar nu was hij feitelijk gevangene van een roep militairen en Judeeërs die blijkbaar niet van hun plan af te brengen zijn. Die gaan naar Egypte en die nemen de profeet mee. Het is wel spannend wat Jeremia doet. Hij heeft dit tot op dit moment niet zo vaak gedaan, om – nadat hij doorgegeven had wat de HEERE had gezegd – er zelf nog iets aan toe te voegen. Daarmee maakte hij zich kwetsbaar. Is het niet zo? Wanneer een profeet het Woord van de HEERE doorgeeft en daarmee volstaat kan hij zeggen: 'Jullie hoeven mij niet zo kwaad aan te kijken. Ik zeg dit niet. Dit zegt de HEERE.' Maar als Jeremia er zelf nog eens een schepje bovenop doet, loopt hij gevaar dat de mensen op hem gaan reageren. Daarmee maakt hij het wel heel persoonlijk. Het kan maar zo dat de mensen denken: 'Hoezo zegt de HEERE dit? U vindt dit. Het is uw mening.' Hoewel dit gevaar reëel is – zoals in het volgende hoofdstuk al gauw blijkt – houden wij het er toch op dat dit geboren is uit zuivere liefde van Jeremia's kant en bezorgdheid voor zijn volksgenoten. Maar het helpt niet. Jeremia's woorden leggen weinig gewicht in de schaal. Men had zich voorgenomen om naar Egypte te gaan en men gaat. Of de HEERE daar nu voorstander van is of niet.